

Mediapoliticus van het Jaar 2013

Mark Rutte

Meer weten?

Internet

- www.nieuwsmonitor.net
- Twitter: *@Nieuwsmonitor*

Onderzoekers

Nel Ruigrok

- 020 598 3191
- nelruigrok@nieuwsmonitor.net

Joep Schaper

Kasper Welbers

Maurits Denekamp

Carina Jacobi

Eline Huiberts

De politicus van het jaar 2013 is Geert Wilders geworden. Deze uitslag is gebaseerd op een stemming onder het opiniepanel van *EenVandaag*. Politici krijgen bekendheid via de media. In dit rapport onderzoeken wij hoeveel aandacht de politici hebben gekregen in zowel de dagbladen als de televisieprogramma's. Net als de afgelopen twee jaar blijkt hieruit dat premier Mark Rutte de mediapoliticus van het jaar is, gevolgd door de minister van Financiën, Jeroen Dijsselbloem en PvdA-leider Diederik Samsom. Geert Wilders vinden we op nummer 4.

→ De politieke berichtgeving

Nieuws is geen gegeven, maar een keuze; het resultaat van beslissing van journalisten. Zij beslissen uit de veelheid van gebeurtenissen welke relevant zijn voor hun publiek. Zij selecteren gebeurtenissen op nieuwswaarde. Uit onderzoek blijkt een aantal criteria die altijd gelden voor nieuwswaardigheid:

- *Conflict en negativiteit*: conflict tussen actoren en slecht nieuws is nieuwswaardiger dan overeenstemming tussen actoren en goed nieuws;
- *onverwacht en niet-ambigu*: onverwacht, helder nieuws, is eerder nieuws dan een complexe gebeurtenis die al op de agenda stond;
- *macht en personalisering*: gebeurtenissen, vooral rond machtige landen en bekende, machtige personen worden eerder nieuws dan abstracte ontwikkelingen;
- *nabijheid*: hoe herkenbaarder de gebeurtenis door geografische- of culturele nabijheid, hoe eerder de gebeurtenis nieuws wordt;
- *continuïteit en compositie*: wanneer een gebeurtenis eenmaal nieuws is, is de kans dat het nieuws blijft groter. Dit hangt ook sterk af van de rest van de agenda. Wanneer er al een aantal items over een onderwerp worden gepubliceerd is de kans minder groot dat de gebeurtenis nieuws wordt.

Hoe meer van deze factoren in een verhaal voorkomen en hoe meer ze scoren, des te hoger wordt voor het medium de nieuwswaarde, en des te groter de kans dat een verhaal nieuws wordt. Combinaties van deze factoren zorgen daardoor meteen voor een hogere nieuwswaarde. Denk aan de tyfoon in de Filipijnen (omvang, zeldzaamheid) of het ski-ongeluk van Prins Friso (macht en personalisering, nabijheid).

Dit geldt zeker ook voor politieke berichtgeving. Media en politiek zijn onlosmakelijk met elkaar verweven. Media bieden politici een platform voor debat over politiek relevante zaken en geven idealiter een indicatie van wat er onder de bevolking leeft. Een veel gehoorde klacht echter is dat media zich steeds vaker richten op de personen in plaats van op de inhoud. Deze zogenaamde personalisering van de politiek zou alleen maar toenemen. Uit recent onderzoek blijkt echter dat niet de personalisering toeneemt, maar wel de focus op partijleiders (Takens, 2013). Op deze manier krijgt het nieuws dat wordt besproken een 'gezicht' en wel het gezicht van de partijleider.

Om als politicus nieuwswaardig te worden moet eveneens aan de eerder genoemde eisen worden voldaan. Voor een politicus betekent dit: hoe meer macht, hoe groter de kans dat hij/zij nieuwswaardig is. Aan de andere kant kunnen Tweede Kamerleden in het nieuws komen met een onverwachte gebeurtenis zoals een schandaal of conflictsfeer.

→ Nieuwsmedia en methode

Deze media-analyse is gebaseerd op een automatische inhoudsanalyse van het politieke nieuws zoals gevonden in de dagbladen en televisieprogramma's. De kranten die in dit onderzoek zijn meegenomen betreffen: *NRC Handelsblad*, *De Telegraaf*, *de Volkskrant*, *Trouw*, *Het Financieele Dagblad*, *Spits* en *Metro*. Voor de televisie zijn de volgende programma's meegenomen: *EenVandaag*, *De Wereld Draait Door*, *het 8 uur Journaal*, *Nieuwsuur*, *Pownews*, *Pauw & Witteman*, *Knevel & Van den Brink*, en *Vandaag de Dag*. De onderzoeksperiode bedraagt 1 januari 2013 tot en met 15 november 2013.

→ Mediapoliticus van het jaar – dagbladen en televisie

Om de mediapoliticus van het jaar te bepalen hebben we allereerst gekeken naar de mate waarin de politici voorkomen in de dagbladen en op televisie samen. Deze gegevens zijn vervolgens gewogen naar de oplagecijfers voor de dagbladen en de kijkcijfers voor televisie. Op deze manier houden we er rekening mee dat een optreden in een televisieprogramma met veel kijkers een grotere impact heeft dan een vermelding in een dagblad met een kleine oplage. In tabel 1 geven we een overzicht van de top 25 politici.

Tabel 1 Top 25 politici in dagbladen en op televisie gewogen naar oplage- kijkcijfers

	Politicus	Aantal artikelen
1	Mark Rutte	3612
2	Jeroen Dijsselbloem	2434
3	Diederik Samsom	1894
4	Geert Wilders	1743
5	Lodewijk Asscher	1471
6	Fred Teeven	1457
7	Frans Timmermans	1358
8	Ivo Opstelten	1228
9	Edith Schippers	1190
10	Henk Kamp	1112
11	Ronald Plasterk	914
12	Frans Weekers	871
13	Alexander Pechtold	854
14	Jet Bussemaker	724
15	Stef Blok	697
16	Sander Dekker	683
17	Wilma Mansveld	646
18	Halbe Zijlstra	629
19	Martin Van Rijn	617
20	Melanie Schultz van Haegen	563
21	Sybrand Van Haersma Buma	528
22	Jeanine Hennis-Plasschaert	497
23	Henk Krol	472
24	Emile Roemer	433
25	Lilianne Ploumen	371

Televisieprogramma's zijn gewogen naar het gemiddeld aantal kijkers per programma. De gegevens hiervoor zijn afkomstig van Stichting KijkOnderzoek. De gegevens van de dagbladen zijn gewogen naar de oplagecijfers.

Voor Rutte is dit het derde jaar op rij dat hij op nummer één staat en daarmee de mediapoliticus van het jaar is. Als premier wordt hij veelvuldig genoemd. Dit wordt versterkt door de moeizame relatie tussen het kabinet en de oppositie. Vooral de minderheid van het kabinet in de Eerste Kamer zorgt ervoor dat er regelmatig conflict is tussen Rutte, de oppositie en de Eerste Kamer. Daarnaast is hij nauw betrokken geweest bij officiële gelegenheden van het Koningshuis. Bij het aftreden van voormalig koningin Beatrix, en de inhuldiging van Koning Willem-Alexander is de minister-president vaak ter sprake gekomen.

Op de tweede plek staat dit jaar minister Dijsselbloem. Dit heeft te maken met de nog steeds op handen zijnde financiële crisis, waar hij als minister van Financiën veel mee te maken heeft. Daarnaast is Dijsselbloem sinds januari 2013 benoemd tot voorzitter van de Eurogroep in Brussel. Hierdoor is hij niet alleen betrokken geweest bij Nederlandse economische gebeurtenissen, maar komt hij ook regelmatig met Europese (economische) gebeurtenissen in het nieuws. In het najaar speelde de minister een belangrijke rol bij de totstandkoming van het begrotingsakkoord met de oppositiepartijen D66, CU en SGP.

De derde plek is voor Diederik Samsom. Hoewel hij niet in het kabinet zit speelt hij als vormer van het kabinet nog steeds een belangrijke rol. Zijn partij is het afgelopen jaar regelmatig in het nieuws gekomen als onderdeel van het kabinet, door de interne strubbelingen en enkele moeilijke keuzes die de partij moest maken. Zo is Samsom als partijleider regelmatig aan het woord over het wel of niet strafbaar stellen van illegaliteit, bij de Algemene Beschouwingen wordt hij vaak genoemd en de JSF-kwestie bezorgde hem veel aandacht.

Nummer vier in de lijst, Geert Wilders is dit jaar vooral met onenigheid binnen de partij in het nieuws gekomen. Daarnaast heeft hij aandacht gekregen door de toenadering van zijn partij tot gelijkgestemde partijen in andere Europese landen. Vooral de ontmoeting met de Franse politica Le Pen, in november 2013 werd breed uitgemeten in de media. Wilders is de meest opvallende daler in deze lijst. De afgelopen twee jaar stond hij nog op de tweede plek en in 2010 was hij zelfs de nummer één in deze lijst. Wilders is niet langer onderdeel van een (gedoog-)kabinet en zijn soms opvallende uitspraken lijken dit jaar minder nieuwswaardig te worden gevonden dan in voorgaande jaren.

Dat Lodewijk Asscher op nummer vijf staat komt naast zijn functie als vicepremier door het langdurig overleg wat heeft geleid tot het sociaal akkoord. Als minister van Sociale Zaken was hem daarbij een belangrijke rol toebedeeld. Ook was hij kortstondig veel in het nieuws toen hij zijn zorgen uitte over de toestroom van immigranten bij de nieuwe EU-wet.

Verder is het opvallend dat Henk Krol, vorig jaar nog helemaal niet te vinden in deze lijst, nu op nummer 23 staat. Hij komt het meest voor in de media door zijn verleden als hoofdredacteur bij de Gaykrant waar hij gedurende enkele jaren geen pensioenpremie zou hebben betaald voor de werknemers. Deze onthullingen leidden tot het vertrek van Krol uit de Tweede Kamer.

Een opvallende daler in deze lijst is Emile Roemer die vorig jaar nog veel aandacht kreeg tijdens de verkiezingen en op nummer vier stond. Nu staat hij op nummer 24. Hoewel de

partij het goed doet in de peilingen lijkt het Roemer niet te lukken zich als oppositieleider te positioneren in de media.

→ Mediapoliticus van het jaar - dagbladen

In tabel 2 staat de top 25 van de politici in de dagbladen. Behalve enkele kleine wisselingen in de volgorde verschilt deze top 25 niet veel met de tabel hierboven. Het enige opvallende verschil is dat Emile Roemer nu helemaal uit de top 25 is gevallen en plaats heeft moeten maken voor Jetta Klijnsma. Dat Klijnsma (staatssecretaris van Sociale Zaken) zo vaak is genoemd heeft alles te maken met de afgewezen pensioenplannen die zij en Frans Weekers (Financiën) begin oktober voorstelden aan de Eerste Kamer.

Tabel 2 Top 25 politici in Nederlandse Dagbladen

	Politicus	Aantal artikelen
1	Mark Rutte	2926
2	Jeroen Dijsselbloem	2420
3	Diederik Samsom	1418
4	Geert Wilders	1378
5	Lodewijk Asscher	1325
6	Henk Kamp	1130
7	Fred Teeven	1108
8	Frans Timmermans	1073
9	Ivo Opstelten	1072
10	Edith Schippers	972
11	Ronald Plasterk	864
12	Frans Weekers	830
13	Jet Bussemaker	788
14	Stef Blok	771
15	Sander Dekker	652
16	Alexander Pechtold	642
17	Wilma Mansveld	621
18	Martin van Rijn	620
19	Halbe Zijlstra	521
20	Melanie Schultz van Haegen	496
21	Sybrand van Haersma Buma	457
22	Jetta Klijnsma	415
23	Lilianne Ploumen	410
24	Jeanine Hennis-Plasschaert	400
25	Henk Krol	368

In onderstaande tabel is per dagblad de top 5 met (ongewogen) aantal artikelen getoond. Tussen de dagbladen zijn verschillende onderlinge verschillen te vinden. Zo is duidelijk dat het *Financieele Dagblad*, de enige krant die Mark Rutte niet op nummer 1

heeft staan, meer geïnteresseerd is in economische zaken. In deze krant staat minister Dijsselbloem op nummer 1. In alle andere dagbladen vinden we Mark Rutte bovenaan.

Tabel 3 Top 5 politici per dagblad

de Volkskrant		NRC Handelsblad		De Telegraaf	
1	Mark Rutte	536	1	Mark Rutte	545
2	Jeroen Dijsselbloem	378	2	Jeroen Dijsselbloem	388
3	Geert Wilders	274	3	Diederik Samsom	281
4	Diederik Samsom	281	4	Geert Wilders	274
5	Lodewijk Asscher	220	5	Frans Timmermans	233
1	Mark Rutte	524	2	Jeroen Dijsselbloem	401
3	Diederik Samsom	252	4	Ivo Opstelten	234
5	Lodewijk Asscher	208	5	Lodewijk Asscher	208

Trouw		AD		Het Financieele Dagblad	
1	Mark Rutte	403	1	Mark Rutte	384
2	Jeroen Dijsselbloem	233	2	Jeroen Dijsselbloem	258
3	Lodewijk Asscher	215	3	Geert Wilders	208
4	Fred Teeven	208	4	Diederik Samsom	185
5	Geert Wilders	197	5	Fred Teeven	170
1	Jeroen Dijsselbloem	670	2	Mark Rutte	344
3	Henk Kamp	268	4	Stef Blok	251
5	Lodewijk Asscher	212	5	Lodewijk Asscher	212

Spits		Metro			
1	Mark Rutte	78	1	Mark Rutte	112
2	Diederik Samsom	48	2	Wilma Mansveld	75
3	Jeroen Dijsselbloem	43	3	Geert Wilders	67
4	Frans Timmermans	43	4	Ivo Opstelten	59
5	Geert Wilders	38	5	Jeroen Dijsselbloem	49

Ook valt op dat Wilma Mansveld, staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu op nummer twee eindigt in *Metro*. Dat, terwijl Mansvelds minister, Melanie Schultz van Haagen, in diezelfde krant op de achtende plek komt. Deze interesse van Metro heeft alles te maken met Mansvelds belangrijke rol bij de problemen omtrent NS en de Fyra.

Wilders wordt door twee dagbladen beduidend minder genoemd, namelijk *De Telegraaf* en het *Financieele Dagblad*. In *De Telegraaf* komt Wilders pas op de negende plek en in het *Financieele Dagblad* staat hij op nummer 15.

De Telegraaf heeft daarentegen meer dan de andere dagbladen aandacht voor minister Opstelten van Veiligheid en Justitie. Ook in *Metro* zien we deze minister in de top 5 terug. De berichtgeving van deze dagbladen is sterker dan de andere kranten gericht op criminaliteit en veiligheid, waardoor ook de minister vaker wordt genoemd. Ditzelfde geldt voor de aandacht die *NRC Handelsblad* besteedt aan minister Timmermans. Zij hebben veel aandacht voor buitenlands nieuws en daarmee ook voor de minister van Buitenlandse Zaken. Opvallend is dat de minister ook in *Spits* terug te vinden is in de top 5. Dit is vooral te danken aan de media-aandacht voor de affaire met de Russische diplomaat Borodin die in oktober werd gearresteerd in zijn eigen huis. Minister Timmermans bood uiteindelijk excuses aan voor deze aanhouding aan Poetin.

→ Mediapoliticus van het jaar – Nieuws- en actualiteitenrubrieken

Om de aandacht voor politici op tv te meten hebben we gekeken naar het aantal uitzendingen waarin een politicus tenminste één keer wordt genoemd. Het gaat hier niet om televisieoptredens, maar om het aantal uitzendingen waarin de naam van de politicus genoemd wordt. In onderstaande tabel staat een overzicht. Naast het aantal maal dat een politicus is genoemd berekenen we de aandacht relatief. Oftewel het percentage aandacht dat uitgaat naar een politicus als we alle uitzendingen bij elkaar optellen.

Tabel 4 Top 25 politici in Nederlandse televisie

	Politicus	Aantal uitzendingen	% Aandacht
1	Mark Rutte	279	10,3
2	Geert Wilders	207	7,6
3	Diederik Samsom	175	6,4
4	Jeroen Dijsselbloem	171	6,3
5	Fred Teeven	162	6
6	Alexander Pechtold	131	4,8
7	Frans Timmermans	125	4,6
8	Lodewijk Asscher	121	4,5
9	Ivo Opstelten	96	3,5
10	Henk Kamp	88	3,2
11	Edith Schippers	86	3,2
12	Ronald Plasterk	64	2,4
13	Wilma Mansveld	64	2,4
14	Frans Weekers	63	2,3
15	Henk Krol	62	2,3
16	Stef Blok	59	2,2
17	Halbe Zijlstra	57	2,1
18	Sybrand van Haersma Buma	56	2,1
19	Emile Roemer	51	1,9
20	Melanie Schultz van Haegen	49	1,8
21	Sander Dekker	44	1,6
22	Jet Bussemaker	44	1,6
23	Martin van Rijn	35	1,3
24	Jeanine Hennis-Plasschaert	31	1,1
25	Lilianne Ploumen	18	0,7

Rutte staat ook hier met afstand op nummer één. Ruim 10% van alle aandacht voor politici op televisie gaat naar de premier.

In deze tabel zien we verder dat Wilders, in het totale overzicht gedaald naar plek 4, hier nog steeds op de tweede plek staat. Bijna 8% van de aandacht gaat naar de PVV-leider uit. Ook Pechtold, in de eerdere tabellen niet eens in de top 10, doet het goed op televisie. Hij staat in deze tabel op de zesde plaats.

De minister van Financiën komt op televisie relatief minder in het nieuws dan in de dagbladen. Met 6,3% van de aandacht eindigt Dijsselbloem op plaats 4, net na de leider van de PvdA, Diederik Samsom.

Verder is het opvallend dat minister Opstelten op plaats nummer 9 staat, terwijl de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, Fred Teeven op plaats 5 staat. Hij is vooral in het nieuws geweest met onder andere het voorstel van 'no cure no pay' voor advocaten en het voorstel van elektronische detentie middels een enkelband. In het najaar kwam Teeven ook veel in het nieuws vanwege zijn beslissing rond het proefverlof van Volkert v.d. G., dat hij weigerde.

In de onderstaande tabel staat de top 5 politici per programma weergegeven.

Tabel 5 Top 5 politici per televisieprogramma

EénVandaag		DWDD		8 uur Journaal				
1	Mark Rutte	33	1	Mark Rutte	40	1	Mark Rutte	75
2	Diederik Samsom	29	2	Geert Wilders	25	2	Jeroen Dijsselbloem	44
3	Lodewijk Asscher	24	3	Diederik Samsom	20	3	Fred Teeven	37
4	Jeroen Dijsselbloem	21	4	Alexander Pechtold	12	4	Diederik Samsom	34
5	Geert Wilders	20	5	Frans Timmermans	12	5	Edith Schippers	31
Nieuwsuur		P & W		KvdB				
1	Mark Rutte	90	1	Mark Rutte	44	1	Mark Rutte	15
2	Jeroen Dijsselbloem	65	2	Geert Wilders	36	2	Diederik Samsom	12
3	Diederik Samsom	60	3	Diederik Samsom	33	3	Jeroen Dijsselbloem	11
4	Frans Timmermans	47	4	Alexander Pechtold	26	4	Geert Wilders	9
5	Fred Teeven	41	5	Jeroen Dijsselbloem	25	5	Halbe Zijlstra	8
Vandaag de Dag								
1	Geert Wilders	35						
2	Mark Rutte	28						
3	Fred Teeven	27						
4	Alexander Pechtold	20						
5	Jeroen Dijsselbloem	17						

Wederom zijn onderling duidelijke verschillen te vinden, hoewel niet zo opvallend als bij de dagbladen. Behalve bij *Vandaag de Dag* staat in alle programma's Mark Rutte bovenaan in de top 5. In het ochtendprogramma staat Wilders veruit op nummer 1.

Verder zien we dat de nieuwsprogramma's (met name het *8 uur Journaal* en *Nieuwsuur*) vaker personen uit het kabinet weergeven, terwijl actuele discussieprogramma's (vooral *DWDD*, *P&W*) de oppositieleiders vaker hoog in de lijst hebben staan. De functies van de programma's liggen vooral ten grondslag aan deze verschillen. Zo is het de taak van de nieuwsprogramma's om de burger te informeren over de gang van zaken in politiek Den Haag, terwijl een discussieprogramma juist gericht is op de discussie over deze ontwikkelingen. Hierdoor is het logisch dat de oppositieleiders meer aandacht krijgen in de discussieprogramma's.

→ Conclusie

De media richten zich vooral op de premier van Nederland. Zo is Rutte voor het derde jaar op rij mediapoliticus van het jaar. Integenstelling tot vorig jaar, toen hij nog op nummer twee stond, is Wilders dit jaar terug te vinden op de vierde plaats. Zijn rol in politiek Den Haag is aanzienlijk minder belangrijk geworden nu het gedoog-kabinet is ingeruild voor een kabinet met een minderheid in de Eerste Kamer. Dat zorgt voor veel aandacht voor het kabinet, de leider en de overige leden van het kabinet, maar minder voor de PVV-leider. De aandacht in de media richt zich nu meer op de interne strubbelingen binnen de partij en de toenadering die Wilders zoekt met andere, gelijkgestemde partijen in Europa.

Ook de strubbelingen binnen de PvdA zorgen voor veel aandacht voor de partijleider Samsom, vorig jaar nog politicus van het jaar. Dit jaar was hij vooral in het nieuws met conflicten binnen de partij, waarbij de kritiek op de partijleider ook te horen was. Het besluit over de aanschaf van de JSF zette de interne verschillen op scherp, hetgeen eerder ook al was gebeurd rond het strafbaar stellen van illegaal verblijf in Nederland.

De PvdA-minister Dijsselbloem daarentegen krijgt wel een prominente rol in de media. Hij volgt premier Rutte op de tweede plek. Opvallend is overigens wel dat hij op televisie zowel Wilders als Samsom voor moet laten. In de dagbladen is blijkbaar meer aandacht voor de complexe situatie waarin de Nederlandse- en Europese economie zich bevindt, terwijl op televisie hier minder ruimte voor wordt ingeruimd. Daar is meer dan in de dagbladen aandacht voor het interne conflict binnen de PVV en PvdA.

De karakteristieken van de verschillende programma's komen hierbij ook duidelijk aan het licht. Zo hebben de nieuwsprogramma's vooral aandacht voor bewindslieden, terwijl de praatprogramma's relatief meer aandacht besteden aan de oppositiepartijen. Het duidelijkste voorbeeld van de mediavorkeuren komt tot uitdrukking in *Metro*. Deze gratis krant, vooral gelezen door treinreizigers, heeft opvallend veel aandacht voor de OV-staatssecretaris Mansveld.

De aandacht voor de politici is belangrijk voor wie de politicus van het jaar kan worden. Toch is het niet beslissend, zo blijkt ook dit jaar weer. Zo is de politicus van het jaar Wilders, niet terug te vinden in de top 3. Zijn rol lijkt minder belangrijk geworden in politiek Den Haag wat zich uitdrukt in aanzienlijk minder aandacht voor de PVV-leider in de media. Toch is hij door het panel van *EenVandaag* gekozen tot politicus van het jaar, gevolgd door Jeroen Dijsselbloem, Alexander Pechtold en Emile Roemer, Frans Timmermans en Mark Rutte. Volgens de site van *EenVandaag* is Wilders de politicus van het jaar omdat hij "duidelijke taal spreekt, goed luistert naar de mensen in het land en een goede vertegenwoordiger is van zijn achterban". Kijken we echter naar de top 5 zoals hierboven gepresenteerd, dan lijkt het toch veel op weer een nieuwe opiniepeiling.